

Ortografie, ortoepie și punctuație

– memorator –

1. Popescu, Ștefania, **Gramatica practică a limbii române cu o culegere de exerciții**, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983, Ediția a III-a.
2. Institutul de Lingvistică al Universității București, **Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române**, 1989.
3. Crișan Alexandru, Papadima Liviu, Pârvulescu Ioana, Sâmihăian Florentina, Zafiu Rodica, **Limba și literatura română**, manual pentru clasa a IX-a, Editura Humanitas.
4. Drincu, Sergiu, **Semnele de ortografie și de punctuație în limba română. Norme și exerciții**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
5. Academia Română, **DOOM**, Ediția a II-a, București, 2005.

CUPRINS

Sunetul. Literă. Alfabetul	3
Vocale. Consoane. Semivocale	7
Ortografia prefixului „des-/ dez-“	10
Ortografia unor substantive comune compuse	11
Ortografia substantivelor proprii	14
Substantivele cu sens colectiv	18
Ortografia substantivelor la cazurile nominativ și acuzativ	19
Ortoepia și ortografia substantivelor la cazurile dativ și genitiv	26
Ortografia substantivelor la cazul vocativ	28
Articolul	28
Adjectivul	30
Numeralul	33
Ortoepia și ortografia numeralelor ordinale	34
Pronumele	37
Ortografia pronumelor: „îmi“, „îl“, „îi“	37
Verbul	43
Verbul „a trebui“	53
Ortografia unor adverbe	53
Ortografia unor locuții adverbiale	55
Punctuația interjecției	55

Ortografia unor prepozitii	57
Ortografia unor conjunctii	57
<small>Respect pentru oameni și cărti</small>	
Punctuația în propoziție și în frază	58
Punctuația cerută de conjuncțiile coordonatoare ..	59
Punctuația numelui predicativ	60
Punctuația subiectului	61
Acordul predicatului cu subiectul	62
Apoziția	63
Punctuația complementului direct	63
Punctuația complementului indirect	64
Punctuația complementelor circumstanțiale	64
Punctuația propoziției atributive	65
Punctuația propoziției compleтиве directe	65
Punctuația propoziției compleтиве indirecte	66
Punctuația propozitiei subiective	66
Punctuația propoziției predicative	66
Punctuația propoziției circumstanțiale de loc	66
Punctuația propoziției circumstanțiale de timp	67
Punctuația propoziției circumstanțiale de mod	68
Punctuația propoziției cauzale	68
Punctuația propoziției circumstanțiale de scop	68
Punctuația propoziției condiționale	69
Punctuația propoziției concesive	70
Punctuația propoziției circumstanțiale consecutive ..	70
Cacofonia	71

Pleonasmul	71
Principalele reguli ortografice și ortoepice	72
Anglicisme neadaptate sau parțial adaptate grafic și/ sau fonetic	73
Semnele de ortografie și de punctuație	75
Virgula [,]	76
Linia de dialog [–]	79
Linia de pauză [–]	80
Apostroful [']	80
Punctul și virgula [;]	81
Două puncte [:]	81
Punctele de suspensie [...]	82
Semnul întrebării [?]	83
Semnul exclamării [!]	84
Ghilimelele (semnele citării) [„ ”], [« »]	86
Parantezele ( ) ; [ ]	87
Cratima (liniuța de unire sau de despărțire) [-]	89
Punctul [.]	90
Bibliografie	92
Cuprins	93

Pentru comenzi:
tel: 021 4303095
021 4113137
e-mail: comenzi@booklet.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ZEGREANU, VASILICA

Ortografie, ortoepie, punctuație : memorator /
Vasilica Zegreanu. - Ed. rev. - București : Booklet,
2016

ISBN 978-606-590-335-7

811.135.1(075.33)

Redactor: Ana-Maria Lupașcu

Sunetul. Litera. Alfabetul

Cuvintele sunt alcătuite din silabe, iar silabele din sunete.

În scris, sunetele sunt reproduse prin litere.

Totalitatea literelor, așezate într-o anumită ordine, formează alfabetul unei limbi. Alfabetul limbii române este alcătuit din 31 de litere:

A, a	(a)	I, î	(î/ î din i)	S, ș	(șe/ șî)
~, ā	(ă)	J, j	(je/ jî)	T, t	(te/ tî)
Â, â	(î/ î din a)	K, k	(ca/ capa)	Ț, ț	(te/ țî)
B, b	(be/ bî)	L, l	(el/ le/ lî)	U, u	(u)
C, c	(ce/ cî)	M, m	(em/ me/ mî)	V, v	(ve/ vî)
D, d	(de/ dî)	N, n	(en/ne/ nî)	W, w	(dublu ve/ vi)
E, e	(e)	O, o	(o)	X, x	(ics)
F, f	(ef/ fe/ fî)	P, p	(pe/ pî)	Y, y	(igrec)
G, g	(ge/ ghe/ gî)	Q, q	(kü)	Z, z	(zi/ zet/ zî)
H, h	(haș/ hî/ ha)	R, r	(er/ re/ rî)		
I, i	(i)	S, s	(es/ se/ sî)		

În general, există corespondență între sunet și literă: o literă reprezintă un sunet: carte (5 sunete, 5 litere); masa (4 sunete, 4 litere) etc.

Uneori, această corespondență nu se respectă:

a) aceeași literă poate nota sunete diferite.

- Literele **c** și **g**:

- când nu sunt urmate de *h, e, i*, reprezintă sunete care se rostesc ca în cuvintele: **car, cort, gard, grabă**;

- când sunt urmate de: *e, i*, aceleași litere redau sunete care se rostesc ca în cuvintele: **cer, cine, ger, girafa**; în aceste exemple *e* și *i* au valoare de sine stătătoare (notează un sunet).

d.e.: *girafă* = 6 litere, 6 sunete (g-i-r-a-f-ă)

b) o literă poate reprezenta simultan două sunete:

- cs: **sufix, prefix, excepție, excursie** etc.
- gz: **examen, exemplu, exercițiu** etc.

Se scrie:

- **fix, complex, la singular;**
- **ficsi, complecșii, la plural;**
- **cocs, micsandră, ticsit, îmbâcsit, rucsac** etc.

c) prin două sau trei litere alăturate poate fi redat un singur sunet.

- Gupurile **ch, gh** înainte de *e* sau *i* notează câte un singur sunet: **chenar, chitanță, gheăță, ghimpe** etc.; în aceste exemple *e* și *i* au valoare de sine stătătoare, iar *h* este literă ajutătoare (literele

ajutătoare nu se pronunță, ele ajută numai la pronunțarea literelor lângă care apar). Deci: *chenar* = 6 litere, 5 sunete (ch-e-n-a-r).

- Grupurile de litere **ce, ci, ge, gi**, au valoarea unui singur sunet atunci când literele *e* și *i* sunt folosite ca litere ajutătoare, ca în cuvintele: **deci, fragi, ciorbă, geam**.

d.e.: *fragi* = 5 litere, 4 sunete (f-r-a-g-i)

- Tot așa, grupurile: **che, chi, ghe, ghi** au valoarea unui singur sunet când *e, i* și *h* sunt numai litere ajutătoare, ca în cuvintele: **unchi, unghi, cheamă, chiar, gheăță**.

d. e: *unchi* = 5 litere, 3 sunete (u-n-chi)

d) același sunet poate fi redat prin litere diferite.

- Sunetul *î* este notat cu *î* la începutul și sfârșitul cuvântului (**împărat, a coborî**), dar și cu *â* în interiorul cuvântului (**gât, râmâne, român, Brâncuși**).

- Sunetul *c* este redat prin litera *c* în **car**, prin *k* în **kaliu**, prin *q* în numele propriu **Qatar** (se pronunță „catar“).

- Sunetului *v* îi corespund literele *v* și *w*, în **var, vopsea** și în **watt, Weber** (numele propriu; se pronunță „vebăr“).

- Sunetului *i* îi corespund literele *i* și *y*, în „iar“, „iaz“ și în „yankeu“.

- Litera *k* și grupul de litere *qu*, următe de *e, i*, redau același sunet ca și grupul de litere *ch*: **kilogram, Quinet** (nume propriu; se pronunță „chine“).

Consoane duble – se scriu acolo unde se și aud ca atare: accelerat, accent, accize.

Respect pentru cantică și carte

1. se scriu și se pronunță în cuvintele formate cu prefixe, când consoana finală a prefixului este aceeași cu consoana inițială a rădăcinii:

- prefixul **în-**: a înnoda (în + nod), a înnopta (în + noptă), a înnoui (în + noi);
- prefixoidul **inter-**: interreligios, interregn;
- prefixoidul **trans-**: transsiberian.

Accentul este pronunțarea mai intensă a unei silabe din cuvânt. În limba română accentul nu are un loc fix, de aceea nu există reguli precise de accentuare a cuvintelor:

1. pe ultima silabă: po-por, ca-fea, fe-li-nar, co-pil;
2. pe penultima silabă: fe-me-ie, gră-di-nă, lâ-nă;
3. pe antepenultima silabă: ca-me-ră, re-pe-de, i-ni-mă;
4. mai rar accentul poate cădea și pe a patra silabă, numărând de la ultima: ve-ve-ri-ță, la-po-vi-ță.

Cuvinte care pun probleme la accentuare:

ant <u>ic</u> /antic	mat <u>ur</u>	vestib <u>ul</u> – cavitate a urechii
caract <u>er</u>	regiz <u>or</u>	vestib <u>ul</u> – încăpere
debu <u>t</u>	sever	butelie
edit <u>or</u>	simbol	

Vocale. Consoane. Semivocale

Vocale – pot forma singure silabă: a, ă, â, î, e, i, o, u.

Consoane – nu pot forma singure silabă: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, ș, t, ț, v, w, x, y, z.

Semivocale – seamănă cu vocalele, dar nu pot forma singure silabe: e, i, o, u.

Diftongul – este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală și o semivocală, pronunțate în aceeași silabă: soa-re, toam-na, iar-na, să-i.

Diftongul poate fi:

- urcător (semivocală + vocală): soa-re;
- coborător (vocală + semivocală): mai.

În secvențele de sunete **cea**, **gea**, **chea**, **ghea**, **cia**, **gia**, **chia**, **ghia** nu există diftong.

Triftongul – este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală și două semivocale pronunțate în aceeași silabă: cre-io-ne, ve-neau, și-au.

Hiatul – apare între două vocale alăturate, pronunțate în silabe diferite: a-e-ro-port, al-co-ol, bi-o-lo-gi-e, ide-e.

Silaba – este formată dintr-o vocală sau dintr-un grup de sunete care conține o vocală și care se pronunță cu un singur efort respirator. Cuvântul poate fi:

- *monosilabic*: format dintr-o silabă: deal;
- *plurisilabic*: format din două sau mai multe silabe: ca-să, a-e-ri-si-re.

Reguli de despărțire a cuvintelor în silabe:

Normele actuale prevăd despărțirea numai după pronunțare și nu mai admit despărțirile după structură care ar duce la secvențe ce nu sunt silabe.

În compuse și în derivatele cu prefixe nu se mai ține cont de cuvintele din care s-a format și de prefix. (DOOM acceptă ambele variante).

a-bo-ri-gen
 ad-op-ta/ a-dop-ta
 a-nal-fa-bet/ an-al-fa-bet
 an-tarc-tic/ ant-arc-tic
 des-cri/e/ de-scri-e
 de-za-cord/ dez-a-cord
 de-za-mă-gi/ dez-a-mă-gi
 de-za-van-taj/ dez-a-van-taj
 drep-tunghi/ drept-unghi
 de-zin-for-ma/ dez-in-for-ma
 de-zum-fla/ dez-um-fla
 e-xa-cer-ba/ ex-a-cer-ba
 fi-ind-că
 mă-ri-ni-mi-e
 mi-zan-trop/ miz-an-trop
 ne-vral-gi-e
 pa-ro-nim/ par-o-nim
 pe-num-bră/ pen-um-bră
 prim-or-di-al
 i-bi-dem/ ib-i-dem
 i-na-bil/ in-a-bil
 i-ne-cu-a-ți-e/ in-e-cu-a-ți-e
 i-ne-pu-i-za-bil/ in-e-pu-i-za-bil
 i-nex-pli-ca-bil/ in-ex-pli-ca-bil
 i-no-fen-siv/ in-o-fen-siv
 in-sig-ni-fi-ant
 i-nu-til/ in-u-til

a-bro-ga
 a-dum-bri/ ad-um-bri
 a-nor-ga-nic/ an-or-ga-nic
 bi-no-clu/ bin-o-clu
 des-pre/ de-spre
 de-zac-ti-va/ dez-ac-tiva
 de-zar-ma/ dez-ar-ma
 dis-pe-ra/ di-spe-ra
 de-ze-chi-li-bra/ dez-e-chi-li-bra
 de-zor-di-ne/ dez-or-di-ne
 di-na-poi/ din-a-poi
 e-xor-bi-tant/ ex-or-bi-tant
 go-la-ve-raj/ gol-a-ve-raj
 me-za-li-an-ță/ mez-a-li-an-ță
 mo-no-clu/ mon-o-clu
 o-mo-nim/ om-o-nim
 pa-șop-tist/ paș-op-tist
 por-tar-mă/ port-ar-mă
 hand-bal
 ig-no-ra/ i-gno-ra
 in-des-crip-ti-bil/ in-de-scrip-ti-bil
 i-ne-dit/ in-e-dit
 i-ne-vi-ta-bil/ in-e-vi-ta-bil
 i-ni-mi-ta-bil/ in-i-mi-ta-bil
 i-no-por-tun/ in-o-por-tun
 i-nu-man/ in-u-man
 i-na-bor-da-bil/ in-a-bor-da-bil

i-nac-cep-ta-bil/ in-ac-cep-ta-bil
 i-nad-mi-si-bil/ in-ad-mi-si-bil
 i-na-poi/ în-a-poi
 i-nar-mat/ în-ar-mat
 ma-no-pe-ra/ man-o-pe-ra
 psi-ha-na-list/ psih-a-na-list
 res-trân-ge/ re-strân-ge
 sand-vici/ send-vici
 to-tu-na/ tot-u-na
 trif-tong/ tri-ftong

i-na-dec-vat/ in-a-dec-vat
 i-napt/ in-apt
 i-na-ri-pa/ în-a-ri-pa
 jert-fă
 prog-nos-tic/ pro-gno-stic
 res-ta-bi-li/ re-sta-bi-li
 res-truc-tu-ra/ re-struc-tu-ra
 su-bur-ban/ sub-ur-ban
 trans-por-ta/ tran-spor-ta

1. Consoana între două vocale trece la silaba următoare: **a-pa**.
2. Două consoane între două vocale trec, prima, la silaba dinainte și, a doua la silaba următoare: **ur-ban**, **sprin-ten**, **nos-tal-gic**. Dacă a doua consoană este / sau r despărțirea se face înaintea celor două consoane: **ca-blu**, **sa-cru**, **pro-gres**.
3. Trei sau mai multe consoane între două vocale trec, prima la silaba dinainte și, celelalte, la silaba următoare: **con-trol**, **prin-tre**. În cazul grupurilor **Ipt**, **mpt**, **nct**, **rct**, **rtf**, **stm**, **ndv** despărțirea se face după a doua consoană din grup: **sculp-ta**, **func-ți-e**, **sand-vici**, **jert-fă**.
4. Două vocale alăturate trec, prima, la silaba dinainte și a doua la silaba următoare: **iu-ni-e**, **di-a-log**, **re-ac-tor**.
5. Cuvintele derivate cu sufixe marchează sufixul: **vârst-nic**.
6. Cuvântul „**jertfă**“ se desparte: **jert-fă**.
7. La sfârșit și început de rând nu se lasă secvențe de cuvinte care nu sunt **silabe**. Fac excepție grupurile

ortografice scrise cu **cratimă**: *dintr-un*, *într-o*, *într-un*, *într-însul*, la care se recomandă însă, pe cât posibil, **evitarea** despărțirii.

Liniuța de desărțire în silabe se scrie o singură dată, la sfârșitul rândului.

La sfârșitul rândului, cratima nu trebuie să fie confundată cu liniuța de despărțire în silabe.

Ortografia prefixului „des-/ dez-“

Prefixul „**des-/ dez-**“ se utilizează în una sau celalătă din variantele sale fonetice în funcție de sunetul inițial al cuvântului de bază.

Regula generală pentru orice prefix care se termină în „-s“ (des-/ dez-, răs-/ răz-):

– în final rămâne **-s** înainte de consoanele surde *p*, *c*, *f*;

d.e.: **descentralizare**

– **-s** devine **-z** înainte de vocale și de consoane sonore (*b*, *g*, *v*, *m*, *n*, *r*, *l*):

d.e.: **dezarticulare**, **dezmembrare**.

Ortografia unor substantive comune compuse

Substantivele comune compuse se împart în două categorii în ce privește modul de scriere: la unele cuvintele alcătuitoare se scriu legate într-un singur cuvânt, iar la altele cuvintele sunt separate, legate prin liniuță.

1. Substantive compuse care se scriu **într-un singur cuvânt**:

– binefacere, bunăstare (cu sensul de „stare materială bună, prosperitate“), bunăvoie (folosit de obicei în expresia „de bunăvoie“ = nesilit de nimeni, din proprie inițiativă), bunăvoiță, binefăcător, binevoitor, răușăfăcător, răuvoitor, primăvară, untdelemn;

– radioascultător, radioemisiune, radiojurnal, radioreportaj, radioreporter etc;

– portarmă, portaltoi, portavion, portdrapel etc;

Substantivele formate prin contopirea cuvintelor prezintă particularitatea că atunci când primul component este un substantiv, un adjecțiv sau un numaral, ca la substantivul „primăvară“, termenul respectiv nu se mai comportă ca atunci când este folosit ca un cuvânt liber (adică nu-și mai schimbă forma și nu mai poate primi articol hotărât).

Schimbarea formei primului cuvânt ar rupe unitatea de înțeles a cuvântului compus: (primăvară, primeveri,